

Zarządzenia i zalecenia Komisji ds. Rodzin I Synodu Diecezji Gliwickiej

Wstęp

„Pośród tych wielu dróg rodzina jest drogą pierwszą i z wielu względów najważniejszą. Jest drogą powszechną, pozostając za każdym razem drogą szczególną, jedyną i niepowtarzalną, tak jak niepowtarzalny jest każdy człowiek. Rodzina jest tą drogą, od której nie może on się odłączyć. Wszak normalnie każdy z nas w rodzinie przychodzi na świat, można więc powiedzieć, że rodzinie zawdzięcza sam fakt bycia człowiekiem. A jeśli w tym przyjsciu na świat oraz we wchodzeniu w świat człowiekowi brakuje rodziny, to jest to zawsze wyłom i brak nad wyraz niepokojący i bolesny, który potem ciąży na całym życiu. Tak więc Kościół ogarnia swą macierzyńską troską wszystkich, którzy znajdują się w takich sytuacjach, ponieważ dobrze wie, że rodzina spełnia funkcję podstawową. Wie on ponadto, iż człowiek wychodzi z rodziny, aby z kolei w nowej rodzinie urzeczywistnić swe życiowe powołanie.”

List do rodzin Ojca Świętego Jana Pawła II, nr 2

Komisja do Spraw Rodzin I Synodu Gliwickiego przekazuje do Parafialnego Zespołu Synodalnego propozycje zarządzeń i zaleceń dotyczących poprawy funkcjonowania duszpasterstwa małżeństw i rodzin. Podstawowym dokumentem normującym w/w działalność jest „Struktura i zasady działalności Duszpasterstwa Rodzin Diecezji Gliwickiej”. Zarządzenia dotyczą wprowadzenia nowych propozycji, natomiast zalecenia dotyczą ujednoczenia dotychczas podejmowanych działań.

Prosimy o zapoznanie się z przekazanymi dokumentami i przekazanie swoich uwag i propozycji.

Zarządzenia i zalecenia

1. Zarządza się wprowadzenie dokumentu „Struktura i zasady działalności Duszpasterstwa Rodzin Diecezji Gliwickiej”, który precyzuje funkcjonowanie duszpasterstwa rodzin diecezji gliwickiej, z dniem zakończenia Pierwszego Synodu Diecezji Gliwickiej.
2. Zarządza się przekształcenie Referatu Duszpasterstwa Rodzin w Wydział Duszpasterstwa Rodzin Diecezji Gliwickiej ze wskazaniem biura wydziału. , w terminie wyznaczonym przez biskupa diecezji.
3. Zarządza się zmianę logotypu Duszpasterstwa Rodzin (DR).
4. Zarządza się powołanie dyrektora Wydziału Duszpasterstwa Rodzin, który oprócz kontynuowania dotychczasowych działań jako referent:

- a) czuwa nad organizowanym i konsekwentnie przeprowadzanym w diecezji przygotowaniem do zawarcia małżeństwa (na wszystkich etapach) oraz nad katechezą dla małżonków i rodziców, do których przygotowania zobowiązani są proboszczowie;
 - b) tworzy specjalistyczne organizacje wspierające małżeństwo i rodzinę w sytuacjach szczególnych oraz czuwa nad tymi organizacjami, np.: specjalistyczne poradnie rodzinne (diecezjalna i rejonowe);
 - c) zabiega o powołanie dekanalnych duszpasterzy rodzin i z nimi współpracuje;
 - d) bierze udział w dekanalnych lub rejonowych zebraniach księży;
 - e) nawiązuje osobisty kontakt z kapłanami diecezji, którzy podejmują posługę na rzecz rodziny;
 - f) organizuje spotkania dla kapłanów poświęcone tematyce małżeńskiej i rodzinnej;
 - g) współpracuje z diecezjalnym seminarium duchownym przy formacji seminarzystów w zakresie małżeństwa i rodziny;
 - h) wygłasza kazania, nauki i wykłady dla małżonków oraz w ramach bezpośredniego przygotowania do sakramentu małżeństwa;
 - i) kieruje Diecezjalnym Funduszem Obrony Życia;
 - j) opiniuje pod względem merytorycznym wnioski o zapomogę z Diecezjalnego Funduszu Obrony Życia.
5. Zarządza się zatrudnienie na umowę o pracę w pełnym wymiarze etatu dyrektora i diecezjalnego doradcę życia rodzinnego Wydziału Duszpasterstwa Rodzin.
6. Zarządza się powołanie diecezjalnego doradcy życia rodzinnego Wydziału Duszpasterstwa Rodzin, któremu oprócz dotychczasowych działań powierza się:
- a) przygotowywanie aktualnych informacji o DR dla parafii;
 - b) koordynację funkcjonowania rejonowych poradni życia rodzinnego;
 - c) powołanie nowych poradni i wyszukiwanie kandydatów na doradców życia rodzinnego we współpracy z dyrektorem DR i proboszczem;
 - d) organizację z dyrektorem DR spotkań dla kapłanów o tematyce rodzinnej i funkcjonowaniu DR.
7. Zaleca się rozszerzenie działalności Diecezjalnej Specjalistycznej Poradni Życia Rodzinnego poprzez:
- a) wydłużenie czasu funkcjonowania poradni;
 - b) poszerzenie oferty specjalistów: kapłan, terapeuta uzależnień, instruktor modelu Creighton, psychoterapeuta małżeństw i rodzin;
 - c) zwiększenie liczby i powierzchni pomieszczeń wykorzystywanych do prowadzenia spotkań.
8. Zarządza się powołanie siedmiu Rejonowych Duszpasterstw Rodzin na terenie Diecezji Gliwickiej, które obejmą:
- a) Bytom: Dekanat Bytom Centrum, Bytom Miechowice;
 - b) Gliwice: Dekanat Gliwice Centrum, Gliwice – Sośnica, Gliwice – Łabędy, Gliwice – Ostropa;
 - c) Lubliniec: Dekanat Lubliniec, Woźniki, Sadów;
 - d) Pyskowice: Dekanat Pyskowice, Toszek, Pławniowice;
 - e) Rudy: Dekanat Kuźnia Raciborska;
 - f) Tarnowskie Góry: Dekanat Tarnowskie Góry, Stare Tarnowice, Żyglin;
 - g) Zabrze: Dekanat Zabrze Centrum, Zabrze – Mikulczyce.
9. Zarządza się utworzenie Rejonowych Specjalistycznych Poradni Życia Rodzinnego i powołanie rejonowego duszpasterza rodzin, do którego zadań należy:
- a) kierowanie Rejonową Specjalistyczną Poradnią Rodzin;
 - b) koordynowanie bezpośredniego przygotowania do sakramentu małżeństwa.
10. Zaleca się powołanie przez dziekana dekanatu dekanalnego duszpasterza rodzin, do którego zadań należy:

- a) współpraca z rejonowym i diecezjalnym duszpasterstwem rodzin;
 - b) współpraca z dekanalnym doradcą życia rodzinnego w zakresie organizowania duszpasterstwa rodzin w dekanacie;
 - c) uczestniczenie w spotkaniach organizowanych przez Wydział Duszpasterstwa Rodzin i przekazywanie wniosków do realizacji w parafiach.
11. Zaleca się, aby dekanalny duszpasterz rodzin odpowiadał za:
- a) przekazanie do końca sierpnia rocznego harmonogramu katechez przedślubnych i dni skupienia organizowanych w parafiach dekanatu;
 - b) odpowiednią liczbę poradni życia rodzinnego w dekanacie i posługę w nich uprawnionych osób;
 - c) należyte przeprowadzanie bliższego i bezpośredniego przygotowania do małżeństwa w dekanacie;
 - d) inne inicjatywy w ramach duszpasterstwa rodzin.
12. Zaleca się powołanie dekanalnego doradcy życia rodzinnego i powierzenie mu następujących działań:
- a) współpraca z Diecezjalnym Duszpasterstwem Rodzin;
 - b) współpraca z dekanalnym duszpasterzem;
 - c) uczestnictwo w spotkaniach organizowanych przez Wydział Duszpasterstwa Rodzin, w tym spotkaniach rejonowych, rekolekcjach, szkoleniach doradców życia rodzinnego;
 - d) monitorowanie bieżących problemów w dekanacie i informowanie o nich diecezjalnego doradcę;
 - e) współorganizowanie z Diecezjalnym Duszpasterstwem Rodzin rejonowych spotkań doradców życia rodzinnego;
 - f) troska o przygotowanie bliższe i bezpośrednie do małżeństwa w parafiach dekanatu;
 - g) wyszukiwanie i wspomaganie nowych doradców życia rodzinnego;
 - h) czuwanie nad realizacją zasad prawidłowego instruktażu naturalnego planowania rodziny w poradnictwie dekanatu;
 - i) sporządzanie harmonogramu dyżurów poradni w dekanacie w czasie wakacji (informacje przekazuje do 15 czerwca diecezjalnemu doradcy);
 - j) informowanie diecezjalnego doradcy o problemach w poradniach dekanatu (wakaty w poradniach, choroby, inne problemy).
13. Zaleca się, aby parafialny duszpasterz rodzin – proboszcz odpowiadał za:
- a) organizację duszpasterstwa rodzin w parafii;
 - b) przygotowanie młodzieży i narzeczonych do sakramentu małżeństwa;
 - c) spotkania, katechezy, rekolekcje dla małżonków i rodziców pogłębiające wiedzę z zakresu katolickiego ujęcia małżeństwa i rodziny;
 - d) liturgiczne przygotowanie jubileuszy małżeńskich w parafii;
 - e) obchody Dnia Świętości Życia i rozpowszechnianie idei Duchowej Adopcji Dziecka Poczętego;
 - f) wyszukanie i zaangażowanie doradców życia rodzinnego (najlepiej pary małżeńskiej) oraz specjalistów z różnych dziedzin mogących wspierać rodzinę – we współpracy z Wydziałem Duszpasterstwa Rodzin;
 - g) stworzenie i funkcjonowanie Parafialnej Poradni Życia Rodzinnego poprzez:
 - wyznaczenie miejsca i warunków korzystania z niego przez doradcę życia rodzinnego;
 - zapewnienie odpowiednich warunków pracy doradcy w poradni;
 - pokrywanie kosztów wyposażenia poradni w niezbędne sprzęty i materiały dydaktyczne;
 - informowanie parafian o funkcjonowaniu poradni.

14. Zaleca się, aby w każdej parafii funkcjonowała Parafialna Poradnia Życia Rodzinnego (w wyjątkowych sytuacjach jedna poradnia może służyć kilku mniejszym parafiom).
15. Zarządza się, aby funkcję parafialnego doradcy życia rodzinnego pełniła osoba z aktualną misją kanoniczną wydaną przez Wydział Duszpasterstwa Rodzin Diecezji Gliwickiej.
16. Zaleca się, aby parafialny doradca życia rodzinnego, oprócz wykonywania dotychczasowych działań:
 - a) wspomagał małżeństwa i rodziny poprzez: udzielanie pomocy w ramach poradni, prowadzenie prelekcji, konferencji, katechez i warsztatów;
 - b) wspomagał proboszcza w organizowaniu uroczystości i nabożeństw dla małżeństw i rodzin, takich jak: Dzień Świętości Życia, jubileusze małżeńskie, festyny i pielgrzymki dla rodzin;
 - c) prowadził spotkania dla młodzieży w ramach przygotowania bliższego do małżeństwa.
17. Zarządza się, aby parafialny doradca życia rodzinnego był zaangażowany przez proboszcza parafii na podstawie umowy o wolontariat lub umowy cywilnoprawnej, lub umowy o pracę.
18. Zaleca się, aby inne osoby świeckie, takie jak:
 - a) animatorzy przygotowania bliższego do małżeństwa;
 - b) prelegenci katechez przedmałżeńskich;
 - c) osoby posługujące na rzecz narzeczonych, małżeństw i rodzin posiadały ważną misję kanoniczną wydaną przez Wydział Duszpasterstwa Rodzin.
19. Zaleca się, aby na bieżąco informować parafian o diecezjalnych inicjatywach dla małżeństw i rodzin jak:
 - a) rekolekcje i zajęcia w ramach „Spotkań Małżeńskich”;
 - b) diecezjalne świętowanie złotych jubileuszy małżeńskich;
 - c) Diecezjalna Pielgrzymka Rodzin do M.B. Pokornej w Rudach Raciborskich;
 - d) Ogólnopolska Pielgrzymka Małżeństw i Rodzin na Jasną Górę;
 - e) Metropolitalne Święto Rodzin;
 - f) rekolekcje wakacyjne dla małżeństw i rodzin;
 - g) możliwości formacji małżeństw i rodzin we wspólnotach, ruchach i stowarzyszeniach działających na terenie diecezji gliwickiej, jak:
 - Oaza Rodzin – Domowy Kościół
 - Wspólnota Przymierza Rodzin „Mamre”
 - Ruch Szensztacki
 - Szkoła Nowej Ewangelizacji
 - Wspólnota „Emmanuel”
 - Stowarzyszenie Rodzin Katolickich
 - Droga Neokatechumenalna
 - Ruch Focolari
 - h) pozostałe inicjatywy dla małżeństw i rodzin organizowane na terenie diecezji.
20. Zaleca się, aby w parafii:
 - a) głosić kazania, konferencje, rekolekcje zawierające naukę Kościoła o małżeństwie i rodzinie;
 - b) sprawować sakramenty umacniające jedność małżeńską i rodzinną, w szczególności sakrament Eucharystii i pokuty;
 - c) zachęcać do modlitwy rodzinnej i celebracji uroczystości liturgicznych i rodzinnych;
 - d) organizować systematyczne spotkania, nabożeństwa, warsztaty dla małżonków i rodziców;
 - e) organizować spotkania dla rodziców pogłębiające treści dotyczące małżeństwa i rodziny przy okazji przygotowywania dzieci do sakramentów (chrzest św., Pierwsza Komunia Święta, bierzmowanie);

- f) zachęcać do korzystania z pomocy poradnictwa rodzinnego parafialnego i specjalistycznego;
 - g) świętować jubileusze małżeńskie poprzez odnowienie przysięgi małżeńskiej w czasie Mszy św.;
 - h) organizować pielgrzymki małżeństw i rodzin oraz zachęcać do uczestnictwa w nich;
 - i) obchodzić Dzień Świętości Życia – 25 marca poprzez sprawowanie uroczystej Mszy św. w obronie życia ludzkiego i umożliwienie podjęcia Duchowej Adopcji Dziecka Poczętego.
21. Zarządza się powołanie duszpasterza małżeństw i rodzin w sytuacjach trudnych i nieprawidłowych, do którego zadań należy organizacja rekolekcji i spotkań:
- a) dla małżeństw i rodzin w sytuacjach trudnych, tj.:
 - małżeństw po stracie dziecka;
 - małżeństw bezdzietnych;
 - małżeństw mieszanych;
 - małżeństw w separacji i małżonków po rozwodzie żyjących samotnie;
 - rodzin z dziećmi niepełnosprawnymi;
 - rodzin z osobami uzależnionymi;
 - rodzin z osobami w podeszłym wieku;
 - wdów, wdowców i osób samotnych;
 - osób dotkniętych wypadkiem losowym;
 - emigrantów
 - b) dla małżeństw i związków w sytuacjach nieprawidłowych, do których zalicza się:
 - rodziny rozbite;
 - małżeństwa niesakramentalne;
 - katolicy złączeni ślubem cywilnym;
 - związki nieformalne, wolne związki, związki na próbę.
22. Zaleca się realizację przygotowania dalszego do życia w małżeństwie i rodzinie w parafiach diecezji gliwickiej według wytycznych Duszpasterstwa Rodzin (załącznik nr 1).
23. Zaleca się w ramach przygotowania dalszego do małżeństwa i życia w rodzinie organizację spotkań dla rodziców dzieci przygotowujących się do przyjęcia sakramentów (chrzest, I Komunia Św., bierzmowanie).
24. Zarządza się organizację w parafiach przygotowania bliższego do małżeństwa dla młodzieży, niezależnie od katechizacji w szkole, według wytycznych Duszpasterstwa Rodzin (załącznik nr 2).
25. Zaleca się w duszpasterstwach akademickich prowadzenie katechizacji przedmałżeńskiej zgodnie z zaleceniami Wydziału Duszpasterstwa Rodzin.
26. Zarządza się, aby narzeczeni na sześć miesięcy przed ślubem rozpoczęli bezpośrednio przygotowanie do sakramentu małżeństwa.
27. Zaleca się, aby bezpośrednio przygotowanie do sakramentu małżeństwa, zgodnie z wytycznymi Duszpasterstwa Rodzin (załącznik nr 3), obejmowało:
- a) spotkanie z duszpasterzem w kancelarii parafialnej,
 - b) katechezy przedślubne, tzw. nauki ogólne – minimum cztery spotkania,
 - c) dzień skupienia dla narzeczonych,
 - d) spotkania w Poradni Życia Rodzinnego – co najmniej trzy spotkania indywidualne z doradcą życia rodzinnego.

28. Zarządza się, aby katechezy przedślubne oraz dzień skupienia dla narzeczonych prowadzone były przez Rejonowe Duszpasterstwa Rodzin Diecezji Gliwickiej lub przez proboszczów dla swoich parafian w porozumieniu z Wydziałem Duszpasterstwa Rodzin, zgodnie z obowiązującym „Minimum programowym bezpośredniego przygotowania do sakramentu małżeństwa diecezji gliwickiej”
29. Zaleca się, aby narzeczeni składali ofiarę pieniężną za uczestnictwo w bezpośrednim przygotowaniu do sakramentu małżeństwa, zgodnie z wytycznymi duszpasterstwa rodzin.
30. Zarządza się, aby nadzwyczajna forma bezpośredniego przygotowania do sakramentu małżeństwa w formie weekendów była organizowana tylko za zgodą i we współpracy z Wydziałem Duszpasterstwa Rodzin.
31. Zaleca się promowanie Diecezjalnego Studium Życia Rodzinnego wśród parafian zainteresowanych pogłębieniem wiedzy o małżeństwie budowanym na wartościach chrześcijańskich.
32. Zaleca się podjęcie współpracy Wydziału Duszpasterstwa Rodzin z Międzydiecezjalnym Seminarium Duchownym w Opolu celem formacji alumnów do praktycznej służby małżeństwu i rodzinie poprzez:
 - a) organizowanie spotkań alumnów z przedstawicielami duszpasterstwa rodzin,
 - b) praktyki wakacyjne kleryków na rekolekcjach rodzinnych,
 - c) spotkania diakonów, w ramach ich praktyki, z przedstawicielami duszpasterstwa rodzin.
33. Zaleca się organizowanie przez Wydział Duszpasterstwa Rodzin systematycznych spotkań dla kapłanów, poświęconych aktualnym sprawom dotyczącym rodzin.
34. Zarządza się w parafiach uroczyste obchodzenie Dnia Świętości Życia poprzez sprawowanie Mszy św. z możliwością podjęcia Duchowej Adopcji Dziecka Poczętego.
35. Zaleca się praktykowanie w parafiach modlitwy w intencji obrony życia ludzkiego w święta i uroczystości liturgiczne związane z tajemnicą życia: Uroczystość Zwiastowania Pańskiego, Niedziela Świętej Rodziny, święto młodzianków męczenników.
36. Zaleca się promowanie metod naturalnego planowania rodziny i naprotechnologii jako sposobów rozwiązywania problemów zdrowotnych i moralnych związanych ze stosowaniem antykoncepcji i środków wczesnoporonnych. Treści te należy przekazywać w ramach kazań, rekolekcji parafialnych, spowiedzi św., katechez.
37. Zaleca się objęcie szczególną troską samotne matki, które zdecydowały się urodzić dziecko.
38. Zaleca się w parafiach promowanie idei wsparcia osób w sytuacji zagrożenia aborcją poprzez złożenie ofiary na Fundusz Obrony Życia w czasie Mszy Pastorskiej.
39. Zaleca się, aby zapoznać parafian z możliwością i warunkami skorzystania z pomocy Funduszu Obrony Życia.
40. Zarządza się, aby pogrzeb i pochówek dzieci zmarłych przed narodzinami odbywał się zgodnie z Prawem Kanonicznym (KPK kan. 871; 1183§2) – pogrzeb dziecka, które rodzice stracili wskutek poronienia, nawet na bardzo wczesnym etapie ciąży, z możliwością odprawienia Mszy św. według formy pogrzebu dzieci nieochrzczonych do siódmego roku życia. W czasie pogrzebu

kapłan używa białych szat liturgicznych, a modlitwa ma wymiar wdzięczności za życie i zbawienie dziecka oraz prośby o ukojenie w bólu jego rodziców i bliskich.

41. Zaleca się informowanie parafian o formalnościach związanych z pochówkiem dziecka zmarłego przed narodzinami, zgodnie z prawem polskim i wytycznymi Duszpasterstwa Rodzin (załącznik nr 6).
42. Zarządza się, aby staraniem proboszcza zarządzającego cmentarzem parafialnym powstał symboliczny Pomnik Dziecka Nienarodzonego.
43. Zarządza się, aby na cmentarzu w miejscowości, w której znajduje się oddział położniczo-ginekologiczny, staraniem księdza dziekana, w porozumieniu z Wydziałem Duszpasterstwa Rodzin, powstał zbiorowy grób dziecka nienarodzonego.
44. Zaleca się, aby w parafiach obchodzono Dzień Dziecka Utraconego (15 października) poprzez sprawowanie Mszy św., nabożeństw i spotkań dla członków rodzin po stracie dziecka.
45. Zarządza się finansowanie diecezjalnego duszpasterstwa rodzin ze środków finansowych kurii diecezji gliwickiej z możliwością współfinansowania przez korzystających z oferty duszpasterstwa rodzin.
46. Zarządza się finansowanie dekanalnego i rejonowego duszpasterstwa rodzin ze środków parafii należących do danego dekanatu i/lub rejonu z możliwością współfinansowania przez korzystających z oferty duszpasterstwa rodzin.
47. Zarządza się finansowanie parafialnego duszpasterstwa rodzin ze środków parafii z możliwością współfinansowania przez korzystających z oferty duszpasterstwa rodzin.
48. Zarządza się, aby ofiary składane przez narzeczonych w ramach bezpośredniego przygotowania do sakramentu małżeństwa pokrywały:
 - a) koszty zaangażowania prowadzących spotkania
 - b) przygotowanie, wyposażenie, utrzymanie i remonty pomieszczeń
49. Zaleca się, aby na stronach internetowych parafii zamieszczono informacje na temat działalności duszpasterstwa rodzin, zgodnie ze wzorem opracowanym przez Wydział Duszpasterstwa Rodzin.

Powyższe wskazania należy interpretować zwłaszcza w kontekście następujących dokumentów:

Sobór Watykański II:

Konstytucja dogmatyczna o Kościele „Lumen gentium”, nr 11, 12, 35.

Konstytucja duszpasterska o Kościele w świecie współczesnym „Gaudium et spes”, nr 46-52, 93.

Dekret o apostołstwie świeckich „Apostolicam Actuositatem”, nr 11.

Deklaracja o wychowaniu chrześcijańskim „Gravissimum Educationis”, nr 3.

Kodeks prawa kanonicznego, kan. 834-848;1055-1165.

Katechizm Kościoła katolickiego, nr 1601-1666;1691-1698; 2331-2359; 2360-2400; 2514-2533.

Paweł VI, *Encyklika „Humanae vitae”.*

Jan Paweł II:

Encyklika „Evangelium vitae”;

Adhortacja apostolska „Familiaris consortio”;

List „Mulieris dignitatem” (1988);

List do Rodzin „Gratissimam sane” (1994).

Franciszek, *Adhortacja apostolska „Amoris Laetitia”.*

Kongregacja Nauki Wiary:

*Deklaracja „Persona humana” (1975);
Instrukcja „Donum Vitae” (1987);
List „Annus Internationalis” (1994);
Instrukcja „Dignitas Personae on Certain Bioethical Questions” (2008).*

Papieska Rada do spraw Rodziny:

*The Sexual Exploitation of Children (1992);
The Natural Methods for the Regulation of Fertility (1992);
The Rights of the Family and the Media (1993);
The Rights of the Family on the Threshold of the Third Millennium (1993);
The Institutes for the Family and for Bioethics (1993);
25th Anniversary of Humanae vitae (1993);
The Rights and Care of the Elderly (1993);
Family and Adoption (1994);
The Family and the Cairo Conference (1994);
Marriage and the Family in the World (1994);
May The Domestic Church be the Sanctuary of Life (1995);
The Family and the Economy in the Future of Society (1996);
The Dignity of the family and Life in American Politics (1996);
The Family and Demography in Europe (1996);
The Family: Gift and Commitment (1996);
Przygotowanie do sakramentu małżeństwa (1996);
Liberalization of Drugs? (1997);
The Pastoral Care of the Divorced and Remarried (1997);
Families of Children with Cerebral Impairments (1997);
The Family — Rio de Janeiro (1997);
Declaration on the Decrease of Fertility in the World (1998);
Human Rights and the Rights of the Family (1998);
The Family and Human Rights on the 50th Anniversary of the Universal Declaration of Human Rights (1999);
The Family and Life in Europe Today (1999);
The Family and Human Rights (1999);
Declaration on the Resolution of the European Parliament, which Equates the Family with "De Facto" Unions, Including Same Sex Unions (2000);
Family, Marriage and "De Facto" Unions (2000);*

Papieska Rada „Iustitia et Pax”, *Kompendium nauki społecznej Kościoła (2004), nr 209-255.*

Konferencja Episkopatu Polski:

*Instrukcja dotycząca przygotowania do małżeństwa i życia rodzinnego oraz wprowadzenia nowego obrzędu sakramentu małżeństwa (1975);
Instrukcja dla duszpasterzy w sprawie małżeństwa konkordatowego (1998);
Dyrektorium Duszpasterstwa Rodzin (2003).*

Rada do spraw Rodziny Konferencji Episkopatu Polski, *Służyć prawdzie o małżeństwie i rodzinie (2009).*

II Polski Synod Plenarny, *Powołanie do życia w małżeństwie i rodzinie.*